

Ethel Johannesdotter-Eliasson

in memoriam

Ethel Eliasson har lämnat oss. Hon avled stilla på Trollsjögården i Eslöv den 10 Oktober. Så här berättade hon själv i samband med utdelandet av Skånska Dagbladets kulturpris, som hon tilldelades 1994 "för framstående främjande av skånsk kultur":

- När jag var barn drömde jag om att bli antingen präst, skådespelerska eller museichef. I någon mening finns faktiskt alltihop med i mitt liv idag. Då jag berättar om gångna släktens levnad och starka trosvisshet har detta av många åhörare tolkats som kristen förkunelse.

Med priset ville kulturprisjuryn uppmärksamma Ethel Johannesdotter-Eliassons mångåriga insatser som föreläsare, folkbildare och levandegörare av den skånska allmogekulturen. Pristagaren hade under årens lopp gjort otaliga framträdande i föreläsningsföreningar, studieförbund, skolor, sjukhem, ålderdoms-

hem osv. med sina uppskattade program kring olika delar av den gamla skånska landsbygdskulturen.

Arv och miljö

Att hon kom att ägna en stor del av sitt liv åt kulturens främjande, berodde enligt henne själv i hög grad på arv och miljö. Hon kom från en berömd skånsk kultursläkt. På fädernet räknade hon släktskap med konstnären Ernst Norlind. Hennes morfar var storspelmannen Per Joel Berndtsson, Stenestad, riksspelman och vida berömd på sin tid (han avled 1942). Det musikaliska handlaget gick i arv till de många barnen och Ethels mor Althea sjöng och spelade altfiol. Ethel växte upp i ett lantbrukarhem i Billinge.

- Jag kan utan tvekan påstå att intresset för bygdekulturen i hög grad var levande i mitt barndomshem, berättade hon.

Det som utlöste hennes egen skapande aktivitet var bl. a de skånska bygdemåls-poeterna Daniel Rydsjö och Nils Ludvig.

- När jag hörde dem tänkte jag: Tänk att man kan skriva precis som vi talar!

Radioprogram

I åttaårsåldern skrev hon teaterstycket "Älvan och tomten", som hon framförde tillsammans med lillasyster Mildred, och när hon var fjorton skrev hon sin första dikt på hembygdens dialekt, Onsjömålet. "Per och Pernilla" hette den.

- Jag fick läsa på kalas, men var så blyg att jag vände ryggen till . . .

Men blygseln gick över med tiden och Ethel deltog bl a i Amatörparaden i Malmö 1954, där hon träffade kamraterna Gunner Bergqvist och Jan Malmsjö, liksom senare goda vännen Sonja Stjernqvist. Under 40-talet växte sedan hennes engagemang med föreläsningar, radioframträdanden tillsammans med Lennart Kjellgren mm. På 50-talet hade hon flera framträdanden i radioserien "Med skånsk tunga".

Hon träffade också den skånska dialektforskningen nestor, fil dr Ingemar Ingers, som uttryckte sin stora tillfredsställelse med hennes insatser för att levandegöra folkmålet.

Per och Elna Berndtsson, Ethels mormor och morfar.

Gamla seder

1959 kom hon första gången i kontakt med folklivsforskaren Charlotte Weibull och då tilltog det stora intresset för folkdräkter. Det skulle därefter komma att intaga en viktig plats i Ethels föredragsverksamhet, med inslag av antika folkdräkter m m.

Sammantaget hade Ethel Johannesdotter-Eliasson vid mitten av 1990-talet femton olika program som kretsade kring dräkter, kyrkoseder, julseder, egna dikter och prosastycken, sagor osv. Hon framförde tillsammans med Billinge teatersällskap också det egna allmogespelet "Lördesattan i Ågauren". Under senare tid samarbetade hon mycket med vissångerskan Kristina Backe. I hennes program "Skåne i dikt och ton" svarade Edith och Harald Billing och Sven-Åke Hultman för sång- och musikinslagen. Ethel var en av författarna till krönikespelet "Tibbaröd genom 1 000 år" och var aktiv i sällskapet Tibbe Teatergrupp. Bland många framträdanden genom åren räknade hon som det mest heder samma den decembersöndag 1970, då hon från klockarebänken i Billinge kyrka på psalmodikon fick spela till psalmerna vid minneshögtiden, med anledning av 100-årsdagen av den kände klockaren Nils Liljas död. Vid spelmansstämmor i Billinge och Skärälid var det ofta Ethel som inledde, och då alltid med högtidliga och spirituellt formulerade prologer.

I Halmstad prästgård

1967 bosatte sig Ethel Eliasson och hennes make, kyrkoherde Ivar Eliasson, i Halmstad prästgård utanför Kågeröd. I denna kulturmärkta byggnad kom mycket av forna tiders prästgårdskultur att bevaras. Det låg fru Eliasson varmt om hjärtat att rädda miljön kring prästgården.

- Livsstilen är en central realitet i själslivet, sade hon och levde sannerligen som hon lärde.

Hennes kyrkliga engagemang i Kågeröds pastorat var starkt. Hon var kyrkvärd samt ledamot av kyrkoråd, kyrkostyrelse och kyrkofullmäktige. Vidare ombud för SKUT (Svenska kyrkan i utlandet), ombud för DKS (De kristna samfundens nykterhetsrörelse) och ordförande i Halmstads Röda kors-krets.

Ethel Johannesdotter-Eliassons insatser för den skånska kulturen skulle komma att uppmärk-

sammis och belönas av bland annat Svalövs kommun, vars kulturpris hon fått, av Svalövs Rotary club, Onsjö härads hembygdsförening och Skånska Akademien. Skånska Dagbladets kulturpris fick hon 1994. Hon var glad över att intresset för allmogekulturen ökar, inte minst bland de yngre. Det märkte hon när hon deltog i temadagar ute på skolorna. Sitt sista offentliga framträdande med program hade hon i Glimåkra 2012.

Ethel Eliassons levnadsdag har gått till ända. Hennes enastående mångsidiga och generösa insats för skånsk allmogekultur gör att vi minns henne med stor tacksamhet.

Georg Welin

En illustrerad samling av Ethels dikter och berättelser på Onsjömål har i år utkommit och kan beställas hos Bokförlaget Scania, c/o Aspöhl, tel. 0411-21 17 33, anki.asp@banhof.se.